

Lausunto 15.9.2016

Lausuntopyyntö HE 95/2016

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion taiteilija-apurahoista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion taiteilija-apurahoista annetun lain muuttamisesta vaikuttaa hyvältä. Se, että apurahan saaja voi olosuhteidensa ja työtilanteensa mukaan joustavasti keskeyttää apurahakauden tai siirtää sen aloittamisajankohtaa, mahdollistaa tuen tehokkaamman kohdentamisen ja käytön. Muutos antaa paremmat edellytykset pitkäjänteiseen työtehtävien suunnitteluun ja kohentaa vapaan kentän taiteilijoiden taloudellista tilannetta, koska yllättäen ilmaantuneesta lyhytaikaisesta kokoaikaisesta työsuhteesta ei tarvitse kieltäytyä apurahan menettämisen pelossa. Joustavuutta tosin rajoittaa varsin byrokraattiselta vaikuttava neljän kuukauden kolmiyhteys: apurahakautta tulisi olla käytettynä neljä kuukautta, keskeytys olisi vähintään neljä kuukautta ja jäljellä neljä kuukautta, jotta sen voisi keskeyttää. Tämä järjestely perustuu ilmeisesti apurahansaajien eläketurvaa koskevan lainsäädännön määrittelemään eläkettä kartuttavan apurahan vähimmäiskeston.

On lisäksi huolehdittava siitä, että siirto- ja keskeytysjärjestelmä rakennetaan sellaiseksi että passivoitunut, ”hyllyllä” olevat apurahat eivät vähennä vuositasolla jaossa olevaa kokonaissummaa ja siten rajoita aktiivisten apurahojen määrää. Rahathan eivät ole budjetista pois ennen kuin hyllytetyt apurahakaudet aktivoituvat.

Lakiehdotuksessa määritelty muutos, jonka mukaan jatkossa apurahaa ei voida myöntää opintoihin vaan ainoastaan työskentelyyn, vaikeuttaa taiteilijoille välttämättömän jatkuvan kehitystyön tekemistä ja uusien osaamisalueiden opettelua ja omaksumista. Vain harva taiteilija täydentää osaamistaan jatkotutkinto-opinnoilla, yleisempää on osallistua työnteon ohella erilaisiin kursseihin ja koulutusohjelmiin Suomessa tai ulkomailla. Freelancetaiteilija rahoittaa koulutuksensa itse ja aika usein apurahoilla. Taiteilijoille suunnattuja jatkotutkintoja ei tällä hetkellä edes ole kattavasti tarjolla. Lisäksi varsinkin pidempään ammatissa toimineiden taiteilijoiden kouluttautumistarpeet ovat varsin spesifejä, minkä vuoksi ei välttämättä ole motivaatiota aloittaa laaja-alaista jatkotutkintokokonaisuutta. Pitkäkestoiset opintojaksot ovat myös taloudellisesti raskaita, koska taiteelliseen työskentelyyn ei jää riittävästi aikaa. Ponnistelu takaisin pinnalle voi kestää kauankin, jos taiteilija on pidemmän ajanjakson pois ”markkinoilta”.

Ilkka Niemeläinen
säveltäjä
puheenjohtaja, Forum Artis ry